

Overdracht botmateriaal van een grijze walvis

Auteur H. van Grouw
Donderdag, 5 maart 2009

Op donderdag 5 maart is uit naam van de Gasunie, door de heren Spiekhout en Hoiting, een aantal botten van een grijze walvis (*Eschrichtius robustus*) overgedragen aan Naturalis. Dit in gezelschap van de heren Stokkel en Buitenhuis van ARC (Archaeological Research & Consultancy) die de botten hadden gevonden. Het materiaal werd in ontvangst genomen door de adjunct-directeur Collecties van Naturalis, René Dekker, Caroline Pepermans (Hoofd collectiebeheer) en Hein van Grouw (Senior Collectiebeheerder Vogels & Zoogdieren). Deze botten waren gevonden tijdens grondwerkzaamheden in opdracht van de Gasunie, en zij bleken al bijna 5000 jaar lang in de grond te hebben gelegen. Deze walvis was dus met recht een grijsaard.

Overdracht van de botten in Naturalis. Foto: Eelco Kruidenier, Naturalis.

De genoemde grondwerkzaamheden werden uitgevoerd voor de aanleg van een gasleiding in de Wieringermeer. Hiervoor werd over een lengte van vele kilometers een brede sleuf gegraven met een diepte variërend tussen de 3 en 5 meter. In verband met de Wet op de archeologische monumentenzorg had ARC de opdracht om deze werkzaamheden archeologisch te begeleiden.

Rib van de grijze walvis. Foto: L. de Jong, ARC.

Tijdens de werkzaamheden werden o.a. de botfragmenten van een walvis gevonden die, naar later bleek, afkomstig zijn van de grijze walvis. Het ging hier om minimaal 13 losse wervelschijven en 3 ribben. Het botmateriaal zelf bleek niet meer dateerbaar op ouderdom, omdat botten van zeezoogdieren veelal erg poreus zijn waardoor er niet genoeg materiaal is voor datering. Echter de veenlaag die ongeveer 25 tot 30 cm boven de botten lag werd gedateerd op een minimale ouderdom van 4850 jaar. De botten in de daaronder liggende kleilaag zijn dus nog ouder.

Wervelschijven van de grijze walvis. Foto: L. de Jong, ARC.

De grijze walvis, die een lengte van ± 16 meter kan bereiken en een gewicht van ± 35 ton, was vroeger een geliefde jachtbuit voor de walvisvaarders. Het zeegebied rondom Noord-Holland en de voormalige Zuiderzee waren de vroegere paar- en geboorteplekken van de Noord-Atlantische populatie van de grijze walvis. Deze populatie is inmiddels uitgestorven en een oorzaak hiervoor zou de walvisjacht in deze gebieden kunnen zijn geweest. Omdat er op deze dieren werd gejaagd, en behalve het vlees ook de botten door de walvisvaarders aan wal werden gebracht (er werd traan gewonnen uit de botten), zijn er wel vaker botten van deze soort in Nederland gevonden. Maar gezien de ouderdom van deze botten is het niet waarschijnlijk dat die afkomstig zijn van een bejaagde walvis. Het gaat hier zeer waarschijnlijk om een toentertijd op natuurlijke wijze gestrand/aangespoeld dier en dat maakt deze vondst extra bijzonder.

Het botmateriaal zal in de collectie van Naturalis worden bewaard, waar het altijd beschikbaar blijft voor verder onderzoek.

Voor meer informatie zie: ARC-Rapporten 2008-128; Een Archeologische begeleiding langs de Oudelandertocht, Gemeente Wieringermeer (NH).
ARC-rapport-2008-128.pdf (9163 Kilobytes)

- Hein van Grouw, Naturalis